

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רלה

ערב שבת קודש
פרשת צו / שבת הגדול
ז' בניסן תשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

לצאת מה'מאסר' - לשליחות!

הוא מרגיש בעצמו שלא קל לו לעשות את הענינים שיודע בעצמו שצריך לעשותם, ועל-אחת-כמה-וכמה שישנם קשיים למלא עניין שמישהו אחר אומר לו שצריך לעשותו, אבל אצלו אין עדיין רגש זה, ולכן אינו רוצה לקבל על עצמו שליחות זו, כל זמן שלא יתקבל הדבר לגמרי בשכלו ובהרגש לבו, ובינתיים, יכול להחרב רח"ל אחד מישראל, משפחה בישראל או סביבה שלימה בישראל.

משמעונו של מצב כזה הוא - שאוסרים את הנפש האלקית בבית-האסורים, באופן שאינה יכולה לזוז ממקומה, כיון שנפש הבהמית נעשית בעה"ב עלי', ואינה מניחה לה לעשות כרצונה. וכיון שכן, הרי יש צורך בענין של גאולה, ובאופן... שכולם מודים שמבטלים את הטבע, ויוצאים לחפשי, כדי להפיץ תורה ומצוותי'.

(משיחת י"ט כסלו ה'תשכ"ז - תורת מנחם כרך מה עמ' 314)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' בניסן ה'תשע"ח - י"ד בניסן ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' בניסן	הלכות מעילה פרק ה-ז.	הל' שקלים פרק ד.	מל"ת קיד.
ש"ק	ח' בניסן	פרק ח. לך אזבח וגו'. ספר הקרבנות והוא ספר תשעין.. הלכות קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו.
א'	ט' בניסן	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע נו. נו. נח.
ב'	י' בניסן	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת קכה. קכג. קכח. קכו. קכז. קכא. קכב.
ג'	י"א בניסן	פרק ט-י. הלכות חגיגה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מל"ת קיז. קיט. קיח. מ"ע נג. נב.
ד'	י"ב בניסן	פרק ב-ג. הלכות בכורות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ה.	מ"ע נד. מל"ת קנו. רכט. מ"ע טז. עט.
ה'	י"ג בניסן	פרק ב-ד.	פרק ו.	מל"ת קמד. קח.
ו'	י"ד בניסן	פרק ה-ז.	פרק ז.	מ"ע עח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה						
ו', ז' בניסן	5.29	4.41	6.48	9.43	12.48	1.18	6.53.8	7.18
ש"ק, ח' בניסן	5.28	4.39	6.47	9.42	12.47	1.18	6.54.5	7.19
א', ט' בניסן	5.27	4.38	6.46	9.41	12.47	1.18	6.55.2	7.19
ב', י' בניסן	5.25	4.36	6.45	9.40	12.47	1.18	6.55.9	7.20
ג', י"א בניסן	5.24	4.35	6.43	9.40	12.47	1.17	6.56.5	7.21
ד', י"ב בניסן	5.22	4.33	6.42	9.39	12.46	1.17	6.57.2	7.21
ה', י"ג בניסן	5.21	4.32	6.41	9.38	12.46	1.17	6.57.9	7.22
ו', י"ד בניסן	5.20	4.30	6.39	9.37	12.46	1.17	6.58.6	7.23

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
צו / שבת הגדול	6:17	7:30	6:32	7:32	6:23	7:31	6:34	7:32
חג הפסח	6:21	7:35	6:37	7:37	6:28	7:37	6:39	7:37

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

מי שאפשר לו, ישתה יין (אדום)¹⁸ בלבד. אם קשה לו, יערב בו מיץ ענבים טבעי, ואם גם זה קשה, ישתה מיץ ענבים טבעי לכדו¹⁹.

(18 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ו (אם אין הלבן משובח ממנו). בכ"כ שנים השתמש הרבי בין שאינו אדום, בליל הסדר וכל השנה (ודלא כמ"ש בהגדה 'היכל מנחם' עמ' לו). מצווה מן המובחר לקחת יין שאינו מבושל ושאינו בו שום תערובת כלל. אבל אם אין לו יין אחר משובח כמוהו, אפילו לכתחילה יכול לצאת בהם אם הם כשרים לברכת הגפן (שו"ע אדמוה"ז סי' תעב סכ"ז).

לכתחילה, יין הכשר לברכת הגפן הוא שיש בו לפחות שליש מכמותו יין טהור (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רד ס"ט-י. שו"ת צמח-צדק אר"ח סי' כח. אמנם יש לדעת שע"פ המבואר שם – כל זה הוא רק כשהדרך לשתותו על-ידי מוזיגה זו, ולא ניתן לברר זאת כיום כשהיקבים מוסיפים כוהל, ומהם גם תמציות שונות. ולכן לכל הדעות יש להשתדל להשתמש ביין שיש בו מידה מירבית של יין טבעי. כן לכאורה כל זה אינו שייך במיץ-ענבים.

כיום, ובפרט בסדרים הציבוריים, שמארחים גם כאלה שיש חשש בנגיעתם ביין, סומכים רבים על הפיסטור כיון מבושל. ויש מחמירים (ראה שו"ת אגרות-משה יו"ד ח"ב סי' נב, שו"ת מנחת-שלמה סי' כה, ועוד).

(19 ראה המובא בס' סדר פסח כהלכתו ח"ב פ"ג הערה 26, פסקי תשובות סי' תעב אות יא, וילקוט-יוסף סי' ערב הע' יא. באג"ק כרך יט עמ' ריג מציע הרבי מיץ ענבים כפתרון לשתית ארבע כוסות לחולה. (בקונטרס ר"ח כסלו) מובא שבילל שמע"צ תשל"ח אחרי התקף-הלב בא הרבי לקדש בסוכה, והציעו הרופאים שיקדש על מיץ ענבים, והרבי סירב, באומרו "קידוש מאכט מען אויף וויין" [=קידוש עושים על יין]).

הכוס:

חייבת להיות שלמה²⁰ ולהכיל 'רביעית'²¹. שיעור רביעית על-פי ספר שיעורי תורה – 86 סמ"ק²².

נוהגים להשתמש בגביע כסף²³. רבים מאנ"ש מקפידים שלא להשתמש בגביע עם רגל²⁴.

מי מלה:

יש להכין את מי-המלח מבעוד יום.

(20 שו"ע אדמוה"ז סי' קפג ס"ד.

(21 שו"ע אדמוה"ז סי' תעב ס"ז-יח.

(22 אך כוסו של הרבי גדולה ביותר – 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' שג.

(23 'אוצר' עמ' קלח. 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' שכ. כף-החיים סי' תעב ס"ק יא. אך 'כוס של אליהו' מוג הרבי בזכוכית שקופה ('המלך במסיבו' שם עמ' שכב).

(24 במאמרו של הרה"ג רח"י שי' אייזנבך בגיליון 400 של 'כפר חב"ד', מסביר נוהג זה – הקיים גם בקהילות חסידיות אחרות – כיוון שע"פ הוזהר נעשה עניין אחד מחמש אצבעות היד יחד עם הכוס, ולכן אין מפסיקים ביניהם. וצ"ע באם אירע שיש רק כוס עם רגל, האם לדין יש לאחוז מתחת הרגל או מעליה.

בפועל, לא ראו שרבותינו השתמשו בגביע עם רגל. אך מאידך, הגר"י לנדא ז"ל לא הכיר זהירות זו כלל, אלא אמר שסוג זה של גביע לא היה מצוי ברוסיה, ובאה"ק היו שנים שהשתמשו בגביע כזה (מפי בנו הרה"ח ר' אלי' שי'). ולהעיר שבידי אדמו"רי סדיגורא עובר מדור לדור כוסו של אבי המשפחה, הרב המגיד ממזריטש נ"ע, שהיא עם רגל, וצילומה פורסם בכמה מקומות.

המשכת כל הברכות על-ידי משה איש האלוקים

בברכות משה רבינו יש שתי המעלות שבברכות הקב"ה: הברכה נמשכת מלמעלה מהגבלה, ויורדת ומתלבשת עד לנשמות בגופים • מצד בחינת משה שבכל יהודי יש לכל אחד הכוח לחבר בעבודת ה' שלו שני קצוות אלו • בדורנו באו לגילוי עבודת ותפילות 'משה' שבדורנו, המגלה ונותן כוח לכל יהודי למלא את שליחותו בעולם ולהביא לגילוי המשיח • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁷, בלי שום מדידה והגבלה במקום ובזמן, במילא הרי זה בא תיכף ומיד ממש⁸, ויחד עם זה "ואני אברכם": כפי שהוא למעלה ממדידה והגבלה (מ"אני", הקב"ה בעצמו) הרי זה נמשך (ברכה מלשון המשכה⁹) לבני ישראל למטה. ובאופן של "אברכם" (סתם, בלי פרטים) שזהו – כל הברכות, לכל יהודי ולכל היהודים¹⁰, בין בעניינים כלליים ובין בעניינים פרטיים, עד לפרטי פרטים.

זאת אומרת, ש"ואני אברכם" כולל שני עניינים, שני קצוות: שמ"אני" (הקב"ה בעצמו) שלמעלה מכל מדידה והגבלה, נפעל "אברכם", ברכה והמשכה לבני ישראל למטה.

בכל ברכה והמשכה צריך שיהיו שני עניינים:

- 7) נוסח ברכה השלישית (- ודמן התורה) דברכת המזון.
- 8) ובמכ"ש מברכת הנהנים, שהיא באופן ד"עד מהרה ירוץ דברו" (תהלים קמו, טו. וראה לקו"ת ס"פ קרח. ובכ"מ), עאכ"כ הברכה של הקב"ה עצמו, "ואני אברכם".
- 9) תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.
- 10) שהרי גם להדיעה ש"ואני אברכם" לכהנים נאמר (כנ"ל הערה 6), ישראל מתברכין מפי הגבורה, ואי"צ לזה קרא מיוחד (ובלשון התוס' חולין שם ד"ה והקב"ה: "פשיטא דמסכים, כיוון שצויה להם לברך"), כמשנ"ת במ"א (לקו"ש ח"י ע' 42).

א. כשם שבתורה הסדר הוא ש"במה שסיים כו' פתח להם כו"¹¹ – כך צריך להיות אצל בני ישראל, ש"במה שסיים" נעשה אחר כך המשך התחלת ופתיחת העניין שלאחרי זה באופן של פעולה נמשכת (עד – על כל השנים כולם)¹².

כיוון שסיימו¹³ עתה עם "ואני אברכם"¹⁴ – "פתח להם" גם בעניין זה:

"ואני אברכם": הקב"ה אומר בתורה (ואין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁵), שהוא בעצמו יברך את כל המברכים¹⁶, ובברכתו של הקב"ה – מיידו

- 1) ב"ר פ"ק, יא. מדרש תהלים בתחלתו.
- 2) היינו, שיש בזה ב' עניינים: (א) בענין חדש זה (ש"פתח להם") ישנו המשך וכחות של הבא לפני זה (עד סיומו), (ב) שענין חדש זה מוסיף חידוש גם בהבא לפניו. ועפ"ז יומתק הטעם ש"פתח להם" "במה שסיים" הקודם לו.
- 3) בברכת כהנים של א' הרבנים שי', שנאמרה בהמשך לברכת אנ"ש שי'. המו"ל.
- 4) נשא ו, כז.
- 5) שבת סג, א. וש"ג.
- 6) להדיעה ש"ואני אברכם" לכהנים נאמר, "כהנים מברכין לישראל והקב"ה מברך לכהנים" (חולין מט, סע"א). וגם להדיעה של ישראל נאמר "כהנים מברכים ישראל והקב"ה מסכים עליהם" ("ברכה לכהנים מנא לי", "מואברכה מברכך" (לך לך יב, ג) – חולין שם.

רבינו הזקן¹⁴ שצריך להיזהר לרכך את החרוסת במשקה מערב שבת, ואם שכח לרככה מערב שבת – ירככנה בשבת על-ידי שינוי, דהיינו שמתחילה ייתן המשקה לתוך הכלי ואחר כך ייתן לתוכו החרוסת.

כרפס:

ראשייתיות: ס'פרך, כלומר שישים ריבוא עבדו עבודת-פרך¹⁵. ואנו נוהגים לקחת בצל (או תפוח-אדמה)¹⁶.

היין:

בליל הסדר חובה על כל אחד ואחת¹⁷ לשתות ארבע כוסות יין.

14) סימן תע"ג סעיף לד.

15) אבודרהם, מהרי"ל – 'ליקוטי טעמים ומנהגים' לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

16) ב'רשימות' חוב' צ (יומן ניסן תרצ"ה, וורשא) עמ' 14: "לכרפס – היו לוקחים בצל, ורק אח"כ כשנחלשו הדורות, לקחו [הנשים, המלך במסיבו' ח"א עמ' קלא. 'אוצר' עמ' קלד] תפוחי אדמה, אבל אדמו"ר מהר"ש לא היה שבע רצון מזה".

ולהעיר שב'אוצר' שם ציין לערוך-השולחן ומעדיני-שמואל, וכן מציינים לחיי-אדם ויסוד ושורש העבודה' שנהגו בבצל, ואכן גם בס' רה ס"ד פסק שם כדעת שו"ע רבינו שם ס"א, שהבצלים טובים לאכילה [=ללא פת] ומברכים עליהם 'אדמה', ואכן מספרים שכן נהגו ברוסיה, אך במשנ"ב שם ס"ק ה כתב (מהשע"ת ס"ק ב) ש"במדינותינו [וכ"כ בש"ת אג"מ א"ח ח"א ס"ד על 'מדינותינו' דהיום, ובהגדת 'קול דוד' בשמו. מאידך בהערות הגר"מ אליהו לס' וואתי-הברכה עמ' 361 פסק שבצל חי שאינו חריף ברכתו בפה"א] לעולם אין דרך בני אדם לאכול שומים ובצלים חיים אף כשהם רכים", ובסדר ברה"נ (פ"ו ה"ד, עיי"ש בביאור הרב גרין, וכן בלוח ברה"נ פ"ט ה"א) פסק רבינו שאם הבצלים ראויים לאכילה בפני עצמם, אף אם רוב בני אדם אוכלים אותם רק עם פת – מברכים עליהם בפ"ע בפה"א. משמע שאם גם המיעוט אינו אוכל בפ"ע, ברכתם שהכול. אבל לפי הנ"ל כנראה גם בימינו יש מיעוט שאוכלים חיים (וא"צ לסמוך על הח"י ס' תעה ס"ק טז, שאף אם אינו ראוי מברך על המרור בפה"א, שהרי בשו"ע רבינו שם ס"ג לא פסק כן). 17) שו"ע אדמו"ר ס' תעב סכ"ה.

מידע לסובלים מסוכרת: היין 'קברנה סוביניון' אדום של 'כרמל' כמעט ואינו מכיל סוכר כלל (מדובר בסוכר שמהיין עצמו. בינות יבשים אחרים, יש המכילים 4% ויותר).

מידע כללי: היינות (הרגילים) מתוצרת הנ"ל, וכן היין בהכשר ב"ד רבני אנ"ש הם מפוסטרים (לגבי יצרנים אחרים – יש רבים שאינם מפוסטרים כלל, כמו 'קבי גולן', והמצב משתנה מזמן לזמן גם במגוון של כל יצרן. בדרך כלל מיץ ענבים הוא מפוסטר). כן הם מכילים מעט מאוד תוספות. היינות ומיץ-הענבים מתוצרת משפ' שפרינגר כפרי-חב"ד הם ללא כל תוספות, והיין היבש הוא גם ללא סוכר כלל. הם משווקים גם יין מבושל ממש. וראה בהערה הבאה.

נקראת בארה"ק בטעות בשם 'חזרת', בהעדר שם עברי, וביידיש 'חריין' שניהם יחד – הן למרור והן לכורך'. את טחינת או גירור ה'חריין' יש לעשות מבעוד יום בלבד (ולסגור היטב בכלי).

יש לבדוק, לשטוף ולייבש את ה'חסה' מבעוד-יום. עדיף להשתמש בחסה מגידול נקי מחרקים, הטעונה רק השריה קלה במי סבון ושטיפה. חסה רגילה – גם הקלחים – טעונה בדיקה היטב מן החרקים, וכבר ציינו שעדיף שלא להשתמש בחומץ או מלח [מלבד הזהירות מ'כבוש'⁹, הבעיה שברכיו גדול מדי שלהם, החרקים המוצצים מתים ונשארים בתוך העלה] אלא בנוזל לשטיפת כלים, בריכוז הרגיל, ולשטוף כל פינה היטב בעזרת 'ליפה' עדינה (הרבי לא אכל קלחים)¹⁰. אם לא בדק מבעוד יום, יוכל לבדוק היטב כל עלה מול האור לפני ה'סדר', יוריד לעצמו את החלקים הנקיים לאכילה, ישטפם במים רגילים וייבשם בעדינות.

חרוסת:

רסק פירות עבה, זכר לטיט. נעשה מפירות שנמשלה בהן 'כנסת ישראל'¹¹, וצריך לתת בתוכו תבלין הדומה לתבן כגון קינמון וזנגביל, אך "מכמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה וקינמון מחשש תערוכת חמץ, רק תפוחים אגסים ואגוזים"¹². צריך שתהיה בו חמיצות כלשהי, זכר שהיו משעבדים בישראל עד שהיו שיניהם קהות; ומרככים אותה ביין אדום, זכר למכת-דם¹². החרוסת שבקערת הרבי יבשה, וריכוכה ביין נעשה רק לפני אכילת "מרור", על-ידי שמניח מקצתה לתוך התחתית של כוס היין, מה שאין כן בכורך, שלא טובלים בחרוסת את המרור אלא מניח קצת מהחרוסת היבשה שבקערה על המרור ומנערה ממנו¹³.

כאשר חגי-הפסח חל בשבת כבשנה זו, כתב

- 9) כיוון שאין יוצאין ידי חובה במרור כשהוא כבוש, ושיעור 'כבישה' בציר או בחומץ הוא "שיתנגנו על האש וירתח" (שו"ע אדמו"ר ס' תעג סכ"ג), וזה ייתכן לפעמים אפילו בשתיים-שלוש דקות.
- 10) ומציינים בזה למג"א ס' תעג ס"ק יא. אך במצב הנתון וודאי עדיף להשתמש בהם.
- 11) שו"ע אדמו"ר ס' תעג ס"ב-לג.
- 12) צריך לרככה, כיוון ש'טיבול' ייתכן רק בנוזל.
- 13) 'התועודיות' תשמ"ו ח"ג עמ' 181. ספר המנהגים.

שהברכה תבוא ממקום הגבוה יותר מההגבלות של המתברך מצד עצמו (שלכן הוא צריך לברכה), ועם זאת, שתימשך במתברך בפנימיותו, לפי ענינו וההצטרפות שלו.

ב. ברכת הקב"ה ("ואני אברכם") – ובשני העניינים: (א) ברכה שלמעלה ממדידה והגבלה, (ב) שנמשך לכל יהודי למטה – מודגשת במיוחד בתפילת וברכת משה בהתחלת מזמור צדי"ק

ברכותיו של הקב"ה נמשכות למטה לבני ישראל על- ידי משה רבינו – הרועה הנאמן של כל בני ישראל בכל הדורות, שעל-ידו נמשכות כל ההשפעות לבני ישראל

בתהלים¹¹ – הראשון מבין "אחד עשר" מזמורים שמושה אמרם¹³ – שמתחיל: "תפילה למשה איש האלקים", ומסתיים (בתפילתו של משה) "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו":

כיוון שזו תפילה (תפילה למשה) – וגם ברכה¹⁴ – של "משה איש האלקים", מובן אם כן שיש בזה כוח מ(ברכת) "אלקים"¹⁵, על-דרך (כביכול) "ואני

11 ע"פ המנהג לומר בכל יום המזמור תהלים המתאים לשנות חייו (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס ב"קובץ מכתבים" שבסו"ס אהל יוסף יצחק (ע' 214). אגרות קודש שלו ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמא) – מתחילים ב"א ניסן שנה זו [תנש"א] אמירת מזמור צדי"ק שבתהלים. – ביאורי רבותינו נשיאנו על פסוקי מזמור זה נלקטו ב"קובץ י"א ניסן – שנת הצדי"ק" (קה"ת, תנש"א). ועיי"ש בנוגע לכמה עניינים הבאים להלן.

12 ראה הערה 28.

13 מדרש תהלים ופרש"י עה"פ (צ, א). פרש"י פקודי לט, מג. ועוד.

14 שהרי "ויהי נועם גו" הוא ברכת משה "שתשרה שכינה במעשה ידיכם" – כדברי חז"ל עה"פ (פקודי שם. פרשתנו (שמיני) ט, כג) "ויברך אותם משה", "ויברכו את העם" (פרש"י פקודי ושמיני שם. פרש"י תהלים כאן. וראה תו"ש עה"פ פקודי שם (אות לד.) וש"נ).

15 היינו, שנוסף לזה שבתפילה וברכה זו ישנו כחו של הקב"ה, כמו בכל התפילות והברכות (של כל ישראל) שיש בהם כחו של הקב"ה (שאליו מתפללים והוא מקור כל הברכות

(הקב"ה עצמו) אברכם", וכמודגש בתוכן התפילה והברכה, ובסיומה¹⁶ – "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו", ש"עלינו" – כל יהודי וכל בני ישראל – יהיה הגילוי של "נועם ה' אלקינו", "נועם"¹⁷ (נועם עילאה) הוא דרגא דעתיק, ופנימיות עתיק, עד – עצמותו יתברך¹⁸ ("אני", "אני אברכם"¹⁹), וזוהו יומשך ב"מעון" (אותיות נועם²⁰), מלכות, עד ב"מעשה ידינו", והכוח על זה בא מ"תפילה למשה איש האלקים", תפילת עשירי²¹,

שמגיע עד בעצמותו יתברך²², ולכן מובן שזו ברכה שלמעלה מכל מדידה והגבלה במקום זומן, כיוון שזה בא מ"משה איש האלקים" ובאופן ש"נועם ה' אלקינו עלינו".

וכפי שמוכן מכך שבברכה זו ברח משה את בני ישראל שתהיה השראת השכינה במשכן – "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו"²³, ובאופן ש"כוננה עלינו גו", מחוזק באופן יסודי – בקביעות, לעד ולנצח נצחים

והשפעות כו'), הרי זה "תפילה למשה איש האלקים", ע"ד "ואני אברכם" (כביכול), בהוספה על ברכת הכהנים (שלוחי דרחמנא – קידושין כג, ב. וש"נ).

16 וכן בתחלתה: מעון אתה היית לנו.

17 בהבא להלן ראה ד"ה תפילה למשה – במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קנו. תר"ס (ע' נט). וראה גם ד"ה זה תשכ"ט (קונטרס י"א ניסן שנה זו) ס"ב. – נעתקו בקובץ י"א ניסן הנ"ל אות: ו, יח, כא.

18 ראה גם קובץ י"א ניסן הנ"ל עה"פ ויהי נועם (אות עז ואילך). ועוד.

19 ראה ברכת ערב יוה"כ (לאחרי תפילת מנחה) שנה זו סעיף ג. וש"נ.

20 ל"ת וס' הליקוטים להארז"ל עה"פ. הובא במקומות שצויינו בהערה 17.

21 ראה זח"א קסת, ב. וראה נדרים לח, א.

22 ד"ה תפילה למשה תר"ס ותשכ"ט הנ"ל (הערה 17). נסמן בהערה 13.

הגדול' כנדפס בש"ס (ואגב, גם את נוסח 'הערב נא' וכו' הנדפס שם צריך לומר כפי הנוסח שלנו).

* במרכז הארץ מותר לאכול חמץ עד השעה 10:39 (שעון קיץ). יש לשורפו (וכן למכור לגוי את החמץ שמשאירים) לפני השעה 11:42 (שעה זו היא בנוגע לרב המוכר, אך הציבור צריך להקדים ולהגיע אל הרב מבעוד מועד, לבל יאחר את המכירה!).

שריפת החמץ – בשעה חמישית. אין שורפים אותו בתנור שמבשלים או אופים בו משהו, אלא עושים עבורו מדורה נפרדת. ונכון לשרוף כזית, לקיים בו מצוות ביעור.

עם הביעור אין לשכוח לנער את החמץ העלול להימצא בכיסי הבגדים, ובפרט באלו של הילדים. כן לגבי החמץ העלול להימצא בתוך המכוננית (אם לא ניקו ובדקו שם לפני כן).

לאחר השריפה אומרים "כל חמירא" (השני), ובו מבטלים את כל החמץ, שמצאנו ושלא מצאנו. הכנות לחג: יש ליטול ציפורניים ולהסתפר לפני חצות היום (מי ששכח, מותר לו ליטול ציפורניו אחר-כך, אבל להסתפר מותר רק על-ידי גוי).

מצות מצווה – באפיית השמורה ערב פסח אחר חצות היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נוכח ואומר גם-כן הלל, והיה מפסיק – גם באמצע פרק – להורות בהנוגע להלישה, אפייה וכדומה. הרבי לא נכח באפיית המצות מצווה שלו בערב פסח.

הרבי נהג (עד שנת תשל"ז ועד בכלל) לחלק מצה שמורה בערב חג הפסח אחרי מנחה, כשהוא לבוש בבגד משי של שבת ויום טוב ובחגירת אבנט (לאחר אותה שנה חילק על-ידי אברכי הכולל).

ההכנות לסדר

* יערוך שולחנו מבעוד יום (היינו סידור השולחן והכלים וכדומה, בלי 'הקערה', שאותה יש לסדר רק בלילה, קודם הקידוש).

מצות:

לא לשכוח לוודא שהפרישו 'חלה' מן המצות, ואם לאו – להפריש. לא ניתן להפריש בשבת או בחג.

יש לברור אותן מחשש נפוחות וכפולות (לא הספיק, רשאי לבדוק ולהניח הצידה את הכשרות

לפני ה'סדר'). גם בשבת אפשר לברור ולהוציא את המצות השבורות ולהניח בנפרד.

בעבור הסדר נוהגים לקחת מצות כפופות – בית קיבול, שזהו עניין 'כלי' האמיתי. ונוהגים להפריד במפה בין מצה למצה³.

זרוע:

נוהגים לצלות את הזרוע ויש לעשות זאת מבעוד יום. לא צלאה – יניח במקומה בשר מבושל⁴.

נוהגים לקחת חלק מצוואר עוף. כמו-כן מדקדקים שלא לאכול את הזרוע (כלל) אחר-כך⁵ – כל זה הרחקה שלא יהיה כל דמיון לקרבן הפסח. ומטעם זה הנה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע היה מסיר כמעט⁶ את כל הבשר מעל עצמות הזרוע¹, וכן נהג גם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע⁷.

ביצה:

מבושלת עד שתתקשה¹.

הרבי היה מדקדק שלא תישבר קליפת הביצה, אף שטורח היה לו להעמידה במקומה על-גבי המצות כשהיא בשלמותה.

מרור:

נוהגים לקחת חסה⁸ [כך שמה גם בארמית, ובלשון המשנה 'חזרת'] ותמכא [כך שמה בלשון המשנה, לפי הזיהוי במסורת אשכנז, ובימינו

3 ספר המנהגים.

4 כ"ה חיים שם ס"ק סג.

5 מנהג מדינותינו שלא לאכול צלי בליל פסח (שו"ע אדמוה"ז סי' תעו ס"א), וכאן משמע שמדקדקים שלא לאכול כלל גם בימים שלאחר מכן, כהאוסרים שהובאו בכ"ה חיים שם ס"ק ב.

6 אבל מעט בשר צריך להשאיר עליה, שכן עצם ללא בשר אינה נקראת 'תבשיל', שו"ע אדמוה"ז סי' תעג ס"ב. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מסיר לפעמים אף את החוט הפנימי שבחלל הגרגרת – 'אוצר מנהגי חב"ד', ניסן-סיוון, עמ' קל.

7 ספר השיחות תש"ב עמ' 93.

8 "מצווה לחזור [=לחזר] אחר חזרת... ואף על-פי שהחזרת אין בה מרידות, מכל מקום כשהיא שוהה בקרקע, מתקשה הקלח שלה ונעשה מר מאוד, ומפני כך היא נקראת מרוו, ומצווה לחזור אחריה אף כשהיא מתוקה... זכר למה שמררו המצרים את חיי אבותינו... בתחילה בפה-דך... ולבסוף מררו חייהם בעבודה קשה..." (שו"ע אדמוה"ז סי' תעג ס"ל). ולעיל בס"ג מביא שיוצאים בין השאר גם בתמכא שקורין קרי"ו, ובס"ח שמצטרפים זה עם זה לכזית.

מקפידים להשתמש בחסה מסוג 'רומינה', אולי על-פי מש"כ בס' שיעורי תורה עמ' קצו שעדיף לקחת "מין הארוך" דווקא. וראה נטעייגבריאל – פסח ח"ב פנ"ד ס"י.

בדיקת חמץ (ביום חמישי בערב):

הכנות: לפני הבדיקה צריך לנקות היטב את כל החדרים שצריך לבדוקם. כן יש לרכז את כל החמץ המיועד לאכילה בערב ולמחרת בבוקר, במקום המשתמר מילדים וכדומה.

זמן קצר לפני כן מניחים במקומות שונים בבית עשר חתיכות של חמץ קשה, כל אחת מהן פחות מכזית ועטופה בנייר רגיל, אך לא בנייר כסף, שאינו נשרף היטב (נכון שיהיו על-כל-פנים כל הפתיתים ביחד – כזית). [הילדים יערכו רשימה היכן הניחו את החמץ, ואם אבד אחד הפתיתים – יעשו שאלת חכם].

זמנה: אור לארבעה-עשר – מיד אחרי צאת

הכוכבים, ותמיד לאחר תפילת ערבית.

מקומה: כל המקומות שיש לחוש ולהסתפק שמא הכניס לתוכם חמץ, אפילו באקראי, צריכים בדיקה.

אופנה: לאור נר של שעווה ועלידי נוצת עוף. הבדוק מניח את החמץ שמוצא בשקית קטנה של נייר. בגמר הבדיקה מניח את השקית, הנוצה והנר שנותר בתוך כף עץ קעורה, עוטף הכול בנייר (מלבד ידית הכף שנשארת מחוץ לעטיפה), כורך חוט סביב הנייר כמה פעמים, מהדקו וקושרו.

בין הברכה לתחילת הבדיקה אין לדבר כלל, אפילו מענייני הבדיקה. ונכון שלא לדבר כלל שלא מענייני הבדיקה כל זמן הבדיקה.

כתב רבנו הזקן: "ויעמיד מבני ביתו אצלו לשמוע הברכה שיבדקו איש במקומו, ולא ישחו בינתיים, ויזהרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה", וכותב הרבי שיתכן שכוונתו היא, שמצווה לזכות גם את בני-ביתו (הגברים) בבדיקת החמץ, וכיוון שגם בעלי-הבית בעצמו יבדוק קצת – אין בזה סתירה לדין 'מצווה בו יותר מבשלוחו'.

את החמץ הנמצא בבדיקה שומרים כנ"ל, ושורפים למחרת בבוקר, כדלקמן. אחר הבדיקה מבטלים את החמץ שלא מצאנו, באמירת "כל חמירא" (הראשון).

מכירת חמץ: נוהגים לעשות את הרב למורשה, דהיינו מיופה-כוח למכירת החמץ. [לכתחילה

עושים זאת בכתב. יש להוסיף בטפסים את שם הרב וכן את פירוט המקומות שהחמץ נמצא בהם, לפני החתימה. אם אפשר, עושים זאת בצירוף קניין, ליתר תוקף. באין ברירה ניתן לייפות את כוח הרב גם בטלפון]. בבית האדמו"ר מוכרים את החמץ לרב בצירוף 'ערב-קבלן', והוא מוכרו לגוי. הרב מוכר את החמץ לגוי בשטר ובקניינים נוספים, עם 'ערב קבלן'.

מוכרים גם חמץ גמור, וגם את כלי החמץ (שמא נותר עליהם חמץ 'בעין'), ואין צריך להטבילים לאחר הפסח.

מאכל או משקה בחשש חמץ שנתקבל מהרבי, אין מנהגו חסוּשִׁלּוּם למוכרם לגוי, אלא משתדלים לאוכלם בעצמנו [ובאין ברירה – לבערם כדין לפני זמננו].

תספורת-מצווה: אודות זמן תספורת הבן, שיום הולדתו בערב-פסח: אין כדאי לדחות לאחר-זמן, כי אם לעשות התספורת בלילה – אור ל"ד או ביום ערב-פסח.

שחרית: אסור מן הדין לאכול מצה. ומנהגנו שלא לאכול מכל המינים הנכנסים בחרוסת ומרור עד אחר כורך.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה משכים קום בערב פסח. עורך סיום מסכת [אף שלא היה בכור] לאחר הנחת תפילין (לפני התפילה). מתפלל שחרית. ועד לאחר ביעור החמץ, היה עסוק במתן הוראות לסילוק מאכלי החמץ והטמנת כלי החמץ. בחצות היום היתה ההכנה לאפיית 'מצת מצווה'. היה מתפלל מנחה בשעה מוקדמת. במשך שעה או שעה וחצי היה לומד את סדר קרבן-פסח, ואומר כשהוא חבוש בכובע ובגדי החג, וחוגר עצמו באבנט. עומד ופניו לדרום, ואומר בפנים צהובות. תפילה: משכימים להתפלל. מהיום ועד סוף חג הפסח אין אומרים 'מזמור לתודה'.

תענית בכורות: הבכורים, בין מאב ובין מאם, מתענים, ואפילו כוהנים ולויים. ונתפשט המנהג, שבמקום להתענות משתתפים הבכורים בערב פסח בסיום מסכת (סעודת מצווה), וממילא פוקעת התענית. יכולים לסיים מסכת גם מתלמוד ירושלמי.

הוראת הרבי, לומר אחר הסיום קדיש דרבנן ('התקשרות' תתפ"ח, הערה 28) ולא ה'קדיש

(כמובן מהפירוש בתניא על "שכינתא שריא" שזהו בקביעות²⁴ ונצחיות²⁵), "ושכנתי (בקביעות) בתוכם"²⁶, בתוך כל אחד ואחד מישראל²⁷.

[ויש לומר שהכוח לזה בא מכך שהברכה היא מ"משה איש האלקים", שדווקא מהקב"ה בא הכוח לפעול השראת השכינה באופן של קביעות ונצחיות].

על-פי זה נמצא שב"תפילה למשה גוי" מודגשים שני העניינים הנ"ל ("ואני אברכם") שצריכים בברכה: יחד עם זה "תפילה למשה איש האלקים" היא ברכה שלמעלה מכל מדידה והגבלה – היא ברכה שנמשכת לכל יהודי, וברכה כללית – הברכה ש"תשרה שכינה במעשה ידיכם"²⁸.

(24) ראה תניא פ"ו (י"ד, ב), שמביא מאחז"ל (סנהדרין לט, א) "כל בי עשרה שכינתא שריא (ומוסיף בתניא): לעולם". וי"ל, כי התוכן בתניא שם הוא ש"צד הקדושה אינו אלא השראה והמשכה מקדושתו של הקב"ה ואין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתב' בין כו' בין בכח כו', ולכן אמרו רז"ל שאפי' אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה שרוי' כו' וכל בי עשרה שכינתא שריא לעולם" – שמכיוון "שבכחו להיות בטל ממש" לעולם, לכן גם השראת השכינה עליו היא לעולם. וראה גם תניא ספ"ה. ולהעיר שבתניא פ"א מביא מאחז"ל הנ"ל (שכל בי עשרה שכינתא שריא) בנוגע להרשע ורע לו, שבח"י טוב שבו הוא רק בבחי' מקיף עליו (שריא). ועפ"ז נמצא שהענין דשכינתא שריא הוא תמיד בכל ישראל (גם במי שאין בו בחי' טוב בגלוי), וראה לקו"ת ר"פ ראה. ד"ה ראה תשמ"ג (נעתק בקובץ "א ניסן שנת הפ"ט אות יט). ויש לתווכך זה עם משנת בתניא פ"ו הנ"ל, ע"פ המבואר בלקו"ת (יוה"פ סט, ב), שאף שהשראה היא בחי' מקיף (וראה גם אגה"ק סכ"ג. תו"א נד, ג) "אעפ"כ הוא פועל פעולה בהם כו'".

(25) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ט: קדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה. וראה לקו"ת פקודי (ה, א, ז, ב) בפירוש "משכן העדות", שעד(ות) הוא לשון נצחיות. וראה תהלים לו, כט: צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי', וברד"ה באתי לגני ה'ש"ת, שמשכינים בחינת שוכן עד מרום וקדוש שיהי' בגילוי למטה.

(26) תרומה כה, ח.

(27) ראה ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים – סט, ב). אלשיך עה"פ קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן). של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ועוד.

(28) וכמרומו גם בזה שהוא הראשון של ה"אחד עשר מזמורים" שאמרם משה – שב"אחד עשר" יש שני עניינים: (א) אחד שלפני (ולמעלה מ)עשר, אתה הוא חד ולא בחושבן (בחי' עתיק), (ב) אחד עשר – המשכת אחד (חד ולא בחושבן) בעשר, בכל העשר ספירות, ועד בספירת המלכות (ראה ד"ה תפילה למשה תשכ"ט שבהערה 17. וש"נ).

ג. ויש לומר יתירה מזו: הכוח והאופן שבו ברכותיו של הקב"ה נמשכים למטה לבני-ישראל הוא על-ידי משה רבינו – הרועה הנאמן של כל בני-ישראל²⁹ (בכל הדורות³⁰), שעל-ידו נמשכים כל ההשפעות לבני-ישראל, והוא הממוצע המחבר "ביניכם ובין ה' אלקיכם"³¹ – (בהיותו ממוצע) יש בו משני העניינים שהוא מחברם³²,

כפי שחז"ל אומרים³³ על "איש האלקים" – "מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלקים". משה יש בו שני העניינים – הן כפי שהוא בדוגמא שלמעלה ("מחציו ולמעלה האלקים"), והן כפי שהוא בדוגמא לבני-ישראל למטה ("מחציו ולמטה איש"), ובהיות בו שני עניינים אלו יש למשה הכוח של "תפילה למשה" – להוריד את הברכות של הקב"ה כפי שהם למעלה ממדידה והגבלה ("ואני אברכם"³⁴ לבני-ישראל בהיותם נשמות בגופים למטה (בבחינת "איש").

[ובפרטיות יותר יש לומר, שזהו החילוק בין "משה" ו"איש האלקים": "איש האלקים" מורה על החיבור של בחינת איש עם שם אלקים (בגנימטריא הטבעי³⁵), אלקות שבערך הבריאה (והאיש הנברא), שנברא בשם אלקים (בראשית ברא אלקים גו'³⁶). מה שאין כן "משה" קשור עם שם מ'³⁷, שם הוי"ו³⁸, שלמעלה מהבריאה].

(29) ראה תניא רפ"ב. וראה שמו"ר עה"פ (שמות ג, א) ומשה ה' רועה (פ"ב, ג"ד).

(30) דאפתשטותא דמשה בכל דרא ודרא – זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. וראה תניא פמ"ד (סג, א). ועוד.

(31) ואתחנן ה, ה.

(32) ראה בארובה ד"ה פנים בפנים תרנ"ט (ע' קצ ואילך).

(33) מדרש תהלים (באבער) עה"פ. דב"ר פ"א, ד.

(34) והרי ציווי ה' על ברכת כהנים נאמר ע"י משה – "וידבר ה' אל משה לאמר דבר גוי" (נשא ו, כב ואילך). ויומתק ע"פ פירוש הבחיי (עה"פ ומעשה ידינו כוננה עלינו), ש"מעשה דינו" קאי על "נשיאת כפים שעשה אהרן ביום ההקמה, שזה לשון עלינו", היינו, שלאחרי ברכת כהנים של אהרן ניתוסף בזה ע"י ברכתו של משה ש"מעשה דינו כוננה עלינו", ע"ד ובדוגמת ההוספה ד"ואני אברכם" על ברכת כהנים שלפני זה. (פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב, ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). שעה"ה"א רפ"ו. וראה הנסמן בשיחת ש"פ צו, שבת הגדול שנה זו הערה 52.

(36) בראשית א, א.

(37) תו"ח שמות קטו, א. אוה"ת תצוה ע' א'תרה. וראה גם תו"א יתרו סח, טע"ב ואילך. מג"א צט, ג. ובכ"מ.

(38) ראה סה"מ תקס"ב ע' קלו. אוה"ת ורא"ע רג. ובכ"מ.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת צו

ח' בניסן, שבת הגדול

יום שלישי

יום הבהיר י"א בניסן

יום הולדת את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ביום ו' ערב־שבת קודש בשנת תרס"ב, דור שביעי לנשיאי חב"ד.

היום מתחילים לומר את מזמור קי"ז. אחר־כך אומר כל אחד את המזמור המתאים לפי מספר שנותיו.

יום חמישי

י"ג בניסן

יום ההסתלקות־הילולא של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' נ"ע, דור שלישי לנשיאי חב"ד (קבלת הנשיאות בגלוי - ביום ג' בסיון תקפ"ח). נסתלק בשנת תרכ"ו, ומנוחתו כבוד בלויבאוויטש. יום התחלת הנשיאות של בנו הצעיר, כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי א' ללמוד פרקי משנה (על־כל־פנים פרק אחד, המתחיל באות אחת) של שמו הקדוש. ב' להוסיף בלימוד תורתו של בעל ההילולא. ג' להוסיף בעבודת התפילה. ד' להוסיף בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו, ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי־מקומו. ה' לקיים התועדות של שמחה, בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.

נשיא: היום אומרים את פרשת "זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה", שהיא כנגד שבט לוי.

שבת הגדול - לפי שנעשה בו נס גדול. 'למכה מצרים בבכוריהם'. וקבעו נס זה לזיכרון לדורות בשבת וקראוהו 'שבת הגדול' מפני שהיתה בו 'התחלת הגאולה והניסים'.

השמחה בשבת זו, וכל ענייניה: ההכנה לפסח כמו לימוד הלכות הפסח, הכנת הילדים לליל הסדר, שידעו את ארבע הקושיות ושאר ענייני הסדר, וכן ההכנה לנתינת מעות חיטים וכו' - צריכים להיות אצל כל אחד ואחת מישראל באופן של גדלות.

"נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו... והעיקר... ללמד להם המעשה אשר יעשו, ולא כמו שנוהגין עכשיו". הפטרה: "כה אמר ה'... אבדה האמונה ונכרתה מפיהם. כה אמר ה' אל יתהלל... נאום ה'" (ירמיה ז, כא־כח; ט, כב־כג).

אחרי תפילת מנחה אומרים את ההגדה, מ"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו". הרבי נהג לאומרה עם הציבור, בישיבה על מקומו. מוצאי שבת קודש - נוהגים לומר "ויהי נועם", ואתה קדוש¹. קידוש לבנה.

* כשמנקים בימים שלפני בדיקת חמץ מחסן מלא ארגזים או ציוד, ויודעים שבשעת הבדיקה לא יוכלו להזיז שוב את החפצים ממקומם, הנה אם מדובר ב"מקום שמכניסין בו חמץ", יש לבדוק את החדר לאור הנר (בלי ברכה) בשעת הניקיון, אף־על־פי שאין זה ליל בדיקת חמץ?²

1) הגר"ש דבורקין ז"ל, שבח המועדים עמ' 184 (כן נהגו רבותינו נשיאינו, וכן נהגו בלויבאוויטש, דלא כמ"ש בלוח כולל־חב"ד - 'אוצר' עמ' יט וש"כ).

2) מהוראות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע להגר"י לנדא ז"ל, יגדיל־תורה נ"י. גיליון נב עמ' קנ. וראה שו"ע אדה"ז תלגז.

אותו ולעבוד את ה' אלקיך גו' לשמור את מצות ה' גו'⁴³.

מזה מובן, שכשם שאצל משה ישנם שני העניינים "איש" ו"האלקים" (שעל־ידם הוא ממוצע המחבר בין הברכות שלמעלה ובניישראל למטה), על דרך זה ישנו "אפס קצהו ושמץ מנהו"⁴⁴ אצל כל יהודי [..], שזה נותן בו את הכוח לקבל את הברכות בשלימות.

ה. [..] עניין הנ"ל של "תפילה למשה" מודגש יותר ובגילוי בדורנו זה - שישנו הכוח של התפילות

נמצא לפי זה שמזמור "תפילה למשה" - נוסף לכך שמדבר על תפילת משה על בניישראל (וברכת משה לבניישראל) - הוא עניין כללי ביותר: תפילת וברכת הנשיא - משה, הכוללת את כל התפילות והברכות כולם; על־ידי "תפילה למשה", נשיא־ישראל, שהנשיא הוא הכול³⁹, נמשכים כל הברכות מהקב"ה למטה, בכל הפרטים ופרטי פרטים.

ד. ויתירה מזו: בכדי שאצל בניישראל ייקלטו בפנימיות ברכות הקב"ה (שלמעלה ממדידה

הקב"ה בעצמו עומד בהתגלות, ובמה הוא "עסוק" כביכול (או בלי כביכול) . . להראות לכל יהודי "נפלאות"

הברכות והעבודה דרבותינו נשיאינו, אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא⁴⁵, עד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אתפשטותא דמשה שבדורנו, ובפרט שעומדים לאחרי ארבעים שנה מהסתלקות־הילולא שלו (בשנת תש"י), כאשר "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁴⁶, קאי איניש אדעתא דרביה⁴⁷, שהוא נותן את הכוח לבחינת משה בכל יהודי בדורנו - ובפרט על־ידי גילוי פנימיות התורה - לגלות איך שהוא "משה איש האלקים", ואיך ש"ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו", גילוי בחינת נועם (פנימיות עתיק), על־ידי לימוד התורה, ובפרט פנימיות התורה, והעבודה של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיונות חוצה, באופן שזה פועל "כוננהו" ב"מעשה ידינו", בכל הדרגות שבזה,

והגבלה), מובן שגם אצלם צריך להיות מעין שני העניינים הנ"ל ("איש" ו"האלקים"), ויש לומר, על־פי הידוע⁴⁸ שלכל יהודי יש בחינת משה שבו, כמובן מדברי הגמרא⁴¹ על הפסוק⁴² "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", "אטו יראה מילתא זוטרתית היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתית", וכיוון ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו ע"ה", לכן, כשם שאצל משה היו עניינים אלו "זוטרתית", כך נעשה זה "זוטרתית" אצל כל יהודי (אנשים נשים וטף עד סוף כל הדורות), עד שפועל עליו בעבודה בפועל שלו כהמשך הכתוב ("ועתה ישראל גו'") "ללכת בכל דרכיו ולאהבה

39) פרש"י חוקת כא, כא (בנוגע למשה). וראה גם תנחומא חוקת כג. במדב"ר פי"ט, כח. וברמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו: לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל (והרי משה היה נשיא, וגם) מלך - רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"א. ועוד - ראה לקו"ש ח"ט ע' 171. וש"נ).

40) תניא רפמ"ב.
41) ברכות לג, ב.
42) עקב י"ד, יב.

43) שם, יב"ג.
44) תניא רפמ"ד.
45) נסמן לעיל הערה 30.
46) תבוא כט, ג.
47) ע"ז ה, ריש ע"ב.

לא על ה"פלאר" או "פאל", כי־אם על העצים...
מכך הסיק הרב החסיד י.מ. גוראריה: בפשטות התכוון הרבי לומר שהרצפה בחדרו הקדוש אינה רצפת אבנים אלא רצפת עצים, כי בעומק הדבר – היא אינה רצפת סתם, כי אם דבר נעלה יותר – "בחינת עצים", וד"ל.

אדמו"ר הזקן הוא ה'בעל-הבית'

ניתן היה לראות באמירותו ורצונו הקדוש של הרבי בהדפסת מהדורות התניא בכל מקום עניין רוחני ושמימי, וכפי שהתבטא הרבי בכתב ובעל־פה שפעולה זו עושה את אדמו"ר הזקן 'בעל-הבית' על המקום.

גם את עניין צילומי השערים הסביר הרבי כי זה יוצר "אחדות" של כל המהדורות.

תכירי את עצמך...

והנה סיפור: צעירה יהודייה שלא שמרה תורה ומצוות נכנסה אל הרבי ל'יחידות'. הייתה לה התעוזה להביע בפה מלא את דעותיה, לפיהן אין לכפות על אף אחד דעות שאינן מסכים עמן, כמו בנושאי תורה ומצוות, אלא כל אחד יכול לנהוג כפי רצונו. בכך הסבירה את התנהגותה, והמשיכה וטענה באשר לצדקת דרכיה.

לפתע שאל אותה הרבי: "מדוע באת לכאן?". היא השיבה: "הביאו אותי לכאן".

אמר לה הרבי: "הרי את מסבירה שאין לנהוג לפי הוראות של הזולת?".

ואז פנתה הבחורה לשאלה שהעסיקה אותה, ואמרה לרבי כי היא מסתפקת האם לנסוע לטיול בהודו על מנת להכיר את אורחות חיי האנשים שם, או שתלך ללמוד לימודים אקדמיים בארצות-הברית.

הרבי ענה לה כדלהלן:

אם לעצתי תשמעי, הישארי כאן, כי בהודו תכירי אחרים וכאן תכיר את עצמך...
דברי הרבי פעלו על הבחורה. היא נשארה בניו־יורק, התקרבה ליהדות, והקימה בית חסידי.

לדאוג לביאת המשיח

פעם, בעת שעמד הרבי על מפתן הכניסה לחדרו הקדוש, תוך שהוא מכניס את המפתח במנעול הדלת, ניגש אל הרבי יהודי מאנ"ש וביקש להזכיר על מצבו של תינוק שהיה חולה ל"ע והרופאים לא נתנו סיכוי להחלמתו ח"ו.

הרבי הסתובב, ופנה לדובר תוך שהוא מגביה את ידיו הקדושות, והתבטא:

ממתי הם [=הרופאים] בעלי בתים על עניין זה?..
החסידי אמר לרבי: "אם כן, שהרבי ייתן ברכתו!". ענה הרבי:

אם זה תלוי בי, הריני נותן את כל הברכות.

שוב שאל החסידי: אם כן, אין מה לדאוג? – והרבי הגיב:

לדאוג יש רק על דבר אחד – מדוע משיח לא בא.

גם תניא...

את המענה הבא כתב הרבי בתגובה למכתב מיום ב' פ' ויצא תשל"ד, בו שאל מזכיר צא"ח בני. הרב כתריאל ברוך קסטל, אודות קשר שהיה לו עם בחור יהודי בהודו.

שאלה: ...הוא ביקש ספר מורה נבוכים מהרמב"ם באנגלית, האם כדאי לשלוח לו?

מענה: יחד עם תניא באנגלית.

הרבי ציין "אזכיר על הציון", "להחזיר כל המצורף־בזה", והרב בנימין קליין ציין בשולי המענה: "הודעתי".

החל מהעבודה עם עצמו – עליידי זה שכל יהודי מגלה (בכוח נשיא דורנו) את עובדת היותו שלוחו של הקב"ה, ושלוחו של אדם (העליון⁴⁸) כמותו⁴⁹ ("משה איש האלקים"), שזה נפעל על־ידי זה שיהודי – כשלוחו של הקב"ה – מנצל את כוחותיו לעבודת ה', באופן שהכוחות הם רק ככלי, "שליח" כדי לעשות שליחותו ורצונו של הקב"ה, בלימוד התורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה [כולל ובמיוחד הלכות שבתורה (בחינת הוי"מ⁵⁰ שבתורה)⁵¹, כמו ספר הרמב"ם⁵² וכיוצא־בזה], וקיום המצוות בהידור,

וכך הוא פועל גם בעולם, שכל עניני העולם נעשים כלי לעשות שליחותו של הקב"ה;

ועליידי שהשליח עושה את עבודתו בשלימות בצירוף עשר כוחותיו – הרי זה נעשה משיח⁵³

48 ראה לקו"ת ויקרא א. ג.

49 משנה ברכות לד. ב. קידושין מא. ב.

50 כלשון חז"ל "והוי" עמו שהלכה כמותו" (ש"א טז, יח. סנהדרין צג, ב). וראה בארוכה אוה"ת יתרו ע' תתצ ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רפ ואילך. ע' רצ ואילך. המשך תרס"ו ע' תכט ואילך. לקו"ש חט"ו ע' 233 ואילך.

51 ו"אין כל הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות" (ויק"ד פ"ז, ג. וראה תו"א שמות מט, ג. תו"ח שם (יח, א"ב). וראה תשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ד) ס"ד ס"ה). והרי פסקי דינים הלכה למעשה הם בכלל המשנה – הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב.

52 חיבור "הלכות הלכות" (כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לספרו).
53 ובהדגשה יתירה בתינוקות של בית רבן, עליהם נאמר "אל

(בגימטריא שליח בצירוף עשר⁵⁴), עד לגילוי משיח בפועל, כשיהיה שלימות הגילוי "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו".

[. . .] ועליידי זה מקבלים מדה כנגד מדה⁵⁵ וכמה פעמים ככה מהקב"ה, ש"אראנו נפלאות" כפשוטו – הקב"ה בעצמו מראה לו, באופן דמראה באצבעו ואומר זה: הנה יש לך את הנסים והנפלאות שאני, הקב"ה, נתתי לך, כמו "הורים זקנים" שנותנים ל"בן יחיד שנולד לעת זקנותם", מבחינת עתיקא קדישא,

עד שהקב"ה בעצמו עומד בהתגלות, ובמה הוא "עסוק" כביכול (או בלי כביכול) – עם "אראנו", להראות לכל יהודי "נפלאות", שגם מה שקרה עמו עד עתה היה "נפלאות", ועל אחת כמה וכמה הנפלאות שבאים לאחר־מכן...

(קטעים מברכת כ"ק אדמו"ר לאנ"ש שיחיו שברכו אותו אור ל"א ניסן ה'תנש"א. התוועדויות ה'תנש"א ח"ג עמ' 39,29, תרגום מאידיש)

תגעו במשיחי" (דה"א טז, כב. שבת קיט, ב).

54 ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט (קה"ת, י"א ניסן, תנש"א) ע' 358 ואילך. ועוד.

55 ראה סוטה ח, ב. ט, ב. וש"נ. תוספתא סוטה רפ"ד. מדרש לקח טוב שמות ג, ו. ועוד.

מגלות לגאולה ברגע אחד

מיד כפשוטו

למרות שביאת משיח צדקנו היתה יכולה להיות ברגע שלאחרי החורבן, הרי מובן, שכאשר נמצאים בסוף זמן הגלות, בעקבתא דמשיחא, בדור שהוא בבחינת "מאסף לכל המחנות" ביחס לכל הדורות – הרי זה זמן מסוגל ומוכשר ביותר לביאת משיח צדקנו.

ועל-פי זה מובן שכאשר יהודי מתבונן בעובדה שהוא נמצא בתקופה דעקבתא דמשיחא – הרי התבוננות זו פועלת עליו להוסיף בכל העניינים הקשורים עם ביאת משיח צדקנו, שזוהי כללות העבודה דקיום התורה ומצוותיה.

וכאשר יהודי מוסיף בעבודתו הפרטית, ועד שפועל את הגאולה הפרטית שלו – הנה על-ידי זה נפעלת הגאולה הכללית דכללות ישראל, כמבואר באיגרת-הקודש (ס"ד) שהגאולה הפרטית דכל אחד ואחד מישראל קשורה עם הגאולה הכללית דכללות ישראל.

ובעצם – מפורש הדבר בגמרא (סנהדרין צח,א): "אימת אתי משיח . . . היום אם בקולו תשמעו", היינו, שעל-ידי כללות עניין "בקולו תשמעו" (קיום התורה ומצוות על-ידי כל אחד ואחד מישראל) זוכים לביאת משיח צדקנו.

וכאשר יהודי שואל: כיצד מדברים עמו אודות פעולות הקשורות לביאת משיח צדקנו – הרי ביחס לעניין זה הוא "תינוק קטן" בלבד, כי זה עתה התחילו לדבר עמו אודות ביאת משיח צדקנו!?

הנה על זה אומרים לו – היות שנמצאים אנו בתקופה דביאת משיח ("מ'געפינט זיך אין משיח'ס צייטן") [וכדיוק המפרשים אודות לשון הגמרא "עקבות משיחא", ולא "עקבות הגלות", היינו, למרות שמדברים אודות סוף זמן הגלות, נקראת תקופה זו בשם "עקבתא משיחא"] – הרי כל העניינים נעשים באופן שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי, ולכן, מדברים עמו אודות ביאת משיח צדקנו (למרות היותו "תינוק קטן" בעניין זה).

וכמובן שהמעבר מגלות לגאולה נעשה ברגע אחד – שהרי אמרו חז"ל בנוגע לגאולת ויציאת מצרים, שכאשר "הגיע הקץ לא עיכבן המקום אפילו כהרף עין", ומאחר שעניין זה מובא בפירוש רש"י על התורה (בא יב,מא), מובן שהפירוש בדבר הוא כפשוטו – שהגאולה היתה תיכף ומיד, ולא היו צריכים להמתין אפילו "כהרף עין" (משך זמן הכי קטן)!

וכללות עניין הגאולה שייך לכל אחד ואחד מישראל – כמדובר כמה פעמים שהיות והגאולה העתידה תהיה "כימי צאתך מארץ מצרים", הנה כשם שהגאולה דיציאת מצרים היתה בנוגע לכל בני-ישראל ממש, ועד שאפילו יהודי אחד לא נשאר בגלות מצרים, כמו כן יהיה בגאולה העתידה (כאשר "אראנו נפלאות"), שאפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות...

אבל בעניין זה גופא – צריכים להשתדל שהדבר יעשה בזריזות, ויפה שעה אחת קודם, היינו, לא רק "שעה" הכוללת ששים דקות, אלא "שעה" מלשון הפנה ("א קער"), שעניין זה נעשה בחלק הכי קטן שבעניין הזמן.

(משיחת אחרון-שליפסח ה'תשמ"ב; התוועדות ה'תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1289-1288 – בלתי מוגה)

ראש בני ישראל

- על דרשות בר מצוה שכללו 'לקוטי שיחות', ושביעות רצון הרבי מכך
- על דרך הלימוד הנכונה – "למוציאיהם בפה" • כיצד התייחס הרבי לרצפה בחדרו הקדוש? • על הדפסות תניא בכל מקום, ועל בחורה שהחליטה להישאר ללמוד והתקרבה ליהדות • וממה יש לדאוג באמת? • אוסף התבטאויות סיפורים ומענות מ'אוצרות ליובאוויטש' • לרגל יום הבהיר י"א ניסן

בר מצוה חסידית

נער בר מצוה מאיטליה, הת' ל.י.ג. נכנס ל'יחידות' בליל בר מצוה שלו [המסיבה עצמה נערכה במילאנו כמה ימים לאחר-מכן]. הרבי שאל אותו, האם יוכל לחזור בפניו נקודות ממה שעתיד לומר לפני המסובים במסיבה.

הנער השיב בחיוב, והחל לחזור על דרשתו שכללה את שיחותיו של הרבי אודות 'מבצע תפילין' (לקוטי שיחות כרך ו בהוספות – מענה ל"טענות", וכן בכרך ט שיחות לפרשת דברים – על הפסוק "וטרף זרוע אף קדקד", ושם לפרשת ואתחנן, על הפסוק "וקשרתם").

הרבי שאל אותו כמה שאלות, והלה השיב כהלכה, ושביעות רצון נסוכה על פניו הק'. לימים יכתוב הרבי לנער אחר ('היכל מנחם' כרך א' עמ' מד):

הפתעה נעימה הייתה בראותי בהעתק דרשת הבר מצוה שלך – אשר לומד אתה ה"לקוטי שיחות" וגם – ההצלחה במסירת תוכנם בסגנון המובן לרבים, והשם ימלא כל משאלות לבבך לטובה.

לא על-ידי צעקה

אחת ההדרכות שהורה הרבי לתלמיד בישיבת תומכי-תמימים (י.מ.ג.) לגבי אופן הלימוד:

יוקל ע"י [=על-ידי] לימוד מבפנים ובדבור וכמאמר רז"ל למוציאיהם בפה.

בהמשך לכך הסביר הרבי:

מה שכתבתי אודות למוציאיהם בפה, היינו פשוט כמו שנאמר בגמרא בעירובין לאמר בפה מה שלומד – ואין הכוונה לצעקה בקול גדול, כ"א [=כי] אם] להשמיע לאונך מה שאתה מוציא בפך...

ארץ קדמה...

בערב חגי-הסוכות שנה אחת, נכנס התמים יצחק מאיר גוראריה (שליט"א – כיום משפיע ישיבת תומכי תמימים במונטריאול) עם לולבים רבים אל הרבי – כדי שהרבי יבחר מהם מה שימצא לנכון, וכן שקית עם הדסים וערבות.

באותה שעה היה הרבי עסוק בקריאת מכתבים, וכשהלה נכנס הגביה הרבי את עיניו הקדושות והורה לו להניח את הלולבים על אחד הכיסאות שהיו בחדרו, ושכולם יהיו נוטים לצד אחד.

הלה עשה כדברי הרבי והמתין עד שהרבי יפנה אליו שוב, ואז שאל היכן להניח את השקית עם ההדסים והערבות. הרבי הצביע על מקום פנוי בצד המערבי של חדרו – וסימן להניחם שם.

לפליאתו של הבחור, לא היה במקום עליו הצביע הרבי שום כסא או שרפרף שיוכל להניח עליהם, והוא תהה בעצמו האם התכוון הרבי להניחם על הרצפה, דבר שיגרם לרבי להתכופף אחר כך כדי להרימם.

שאל אפוא שוב את הרבי: "היכן אניחם, על ה'פלאר' [=רצפה]?", והרבי השיב לו: